

Gereedschapskist Interventies

Recreatief Fietsen

2023

Inhoud

Achtergrond

Page 3

Recreatief netwerk en recreatieve infrastructuur

Interventie: Verdichten van het knooppuntensysteem

Interventie: Afsluiten parkeerplaatsen

Page 4

Gedrag

Interventie: Routebegeleiding met uitingen op de weg

Interventie: De WielerRotte

Interventie: Routebegeleiding met bebording

Interventie: Afsluiting paden in natuurgebied

Interventie: Invoeren van éénrichtingsverkeer op de Ronde Hoep

Page 6

Data en metingen

Interventie: Druktemonitor Utrecht

Page 11

Communicatie

Interventie: NTFU Pop up fietscafé

Page 12

Achtergrond

Het is druk in Nederland Fietsland!

Zo druk, dat veiligheid, aantrekkelijkheid én comfort van recreatieve fietsinfrastructuur op sommige plekken en momenten te wensen over laat. Laagdrempelige oplossingen liggen niet altijd voor de hand.

Daarom brengt Tour de Force voorbeelden van maatregelen bij elkaar in de 'Gereedschapskist recreatief fietsen'. Want je hoeft niet altijd het wiel zelf uit te vinden.

Wegbeheerders, terreinbeheerders, routebureaus en maatschappelijke organisaties delen hun kennis en ervaring van maatregelen om drukte op (recreatieve) fietspaden, gemengd gebruik en drukke gebieden aan te pakken.

We hopen je hiermee inspiratie te bieden om zelf ook aan de slag te gaan met het veilig, aantrekkelijk en comfortabel maken van de recreatieve fietsinfrastructuur.

De gereedschapskist is nog lang niet vol, nieuwe maatregelen zijn van harte welkom! Dus heb je zelf een waardevolle aanvulling of ken je een mooi project, laat het ons weten op info@tourdeforce.nl.

RECREATIEF NETWERK & RECREATIEVE INFRASTRUCTUUR

Het spreiden van recreatieve fietsers

Interventie: Verdichten van het knooppuntensysteem

Aanleiding en doel

De aanleiding van deze interventie is de ervaren drukte op de fietspaden op en rond Valkenburg aan de Geul, het recreatieve fietsmekka van Nederland. Wetende dat er veel medegebruik van (e-)bikes, wandelaars, mountain-bikers en scooter-rijders op paden is, zijn er oplossingen gezocht. Het doel van deze interventie is om het grote aantal recreatieve fietsers op en rond Valkenburg aan de Geul beter te spreiden.

Interventie

Door heel Nederland zijn fietsknooppunten te vinden. Door middel van het volgen van deze fietsknooppunten kun je eenvoudig zelf een fietstocht plannen. Naast het zelf uitstippelen van een route, zijn er ook kant-en-klare routes die je kunt volgen.

In Valkenburg aan de Geul is het knooppuntensysteem verdicht met als doel het spreiden van recreanten in dit gebied. In jaar 1 is er gekozen voor de aanleg van een nieuw centraal knooppunt en meerdere fietsknooppuntentrajecten in en uit Valkenburg aan de Geul. Er zijn twee nieuwe trajecten en één nieuw knooppunt gegenereerd. In het jaar erop hebben er overleggen plaatsgevonden met de diverse betrokken partijen om aanpassingen te doen aan de inrichting, zodat stromingen waar mogelijk gebruik maken van verschillende separate paden.

Resultaten

De recreatieve fietsritten zijn zichtbaar gespreid en er worden tellingen gedaan op de fietspaden om de drukte op fietspaden te monitoren.

Meer informatie

Doelgroep:
Recreanten in Valkenburg aan de Geul

Looptijd:
Permanent

Doel:
Het spreiden van verschillende stromen recreanten

Contact:
Gemeente Valkenburg aan de Geul

Afbeelding: Richtingaanwijzer knooppunten

RECREATIEF NETWERK & RECREATIEVE INFRASTRUCTUUR

Autoverkeer verminderen om fietsers ruimte te geven

Interventie: Afsluiten parkeerplaatsen

Aanleiding en doel

Op sommige dagen kan de druk van bezoekers in Natuurgebied de Posbank in Nationaal Park Veluwezoom te groot worden. Dat was vooral merkbaar in de lente en het najaar. Het is voor de beheerders altijd een uitdaging geweest om de balans te vinden tussen het behouden van de natuur en mensen ervan te laten genieten. Over de afsluiting van het natuurgebied voor gemotoriseerd verkeer wordt al decennia gediscussieerd. Het debat laaide in coronatijd opnieuw in alle hevigheid op, toen de Posbank op sommige dagen overspoeld werd door bezoekers - een wandeling door de natuur was lange tijd een van de weinige toegestane activiteiten. Afstand houden was door de extreme drukte niet meer mogelijk. Daarnaast ervaren bewoners van het gebied overlast van de verkeersdruk, doordat de meeste bezoekers met de auto komen. Ten slotte ziet men het beschermen van de natuur als motivatie om de drukte tegen te gaan. Deze aanleidingen maakten de tijd rijp voor afsluiting voor auto's en motoren in de weekenden en in de zomer-maanden juli en augustus. Het doel van deze interventie is het verminderen van overlast en drukte op de Posbank

Interventie

Het Nationaal Park Veluwezoom wordt in het hoogseizoen op piekmomenten gedeeltelijk afgesloten voor auto's en motoren. Op deze dagen is wel een aantal parkeerplaatsen in het gebied (en dus ook het Paviljoen De Posbank) bereikbaar, maar het is niet meer mogelijk om een rondje te rijden. De Kluizenaarsweg naar het Rozendaalse veld blijft wel open. Er is een plan uitgewerkt met een uitvoeringsprogramma.

Om voor het gemotoriseerd verkeer duidelijk te maken wanneer welke wegen open zijn en waar parkeergelegenheid beschikbaar is, komt er een parkeerverwijssysteem. In de plannen wordt gestimuleerd om meer gebruik te maken van parkeergelegenheid in het hele gebied van de Veluwezoom. Daarnaast is het plan een aanzet om het gebied rond het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten beter in te richten en de verbinding tussen de Posbank en het station Rheden te verbeteren.

Resultaten

De plannen zijn redelijk recent opgezet, waardoor er nog geen resultaten zijn van de effecten. Wel is er onderzoek gedaan naar het draagvlak van de plannen bij bewoners van het gebied. Hieruit blijkt dat respondenten de maatregelen in grote meerderheid steun, maar een grote groep vindt een weekendafsluiting in de zomermaanden niet voldoende en zegt dat volledige afsluiting een gemiste kans is.

Meer informatie

Doelgroep:
Automobilisten natuurgebied Posbank

Looptijd:
1 april tot 31 oktober

Doel:
Autoverkeer verminderen om fietsers ruimte te geven

Contact:
Natuurmonumenten en Gemeenten Rozendaal en Rheden

Afbeelding: Verbod voor auto's
Natuurgebied de Posbank in Nationaal Park Veluwezoom

GEDRAG - STUREN, SPREIDEN, VERLEIDEN

Omlleidingsroutes wielrenners in dorpskern

Interventie: Routebegeleiding met uitingen op de weg

Aanleiding en doel

De Dorpsstraat is een vrij smalle straat in het hart van Ouder-Amstel met winkels en diverse horeca. De combinatie van winkelend en recreatief publiek, laad- en losactiviteiten, fietsers én wielrenners zorgt voor drukte en soms ook gevaarlijke situaties. De gemeente Ouder-Amstel wilde de wielrenner echter niet verbannen en daarom werd onderzoek gedaan naar een mogelijke en logische omleidingsroute. Het doel van deze interventie is het creëren van een veiligere situatie voor wielrenners enerzijds en het verminderen van het aantal wielrenners en het verbeteren van de beleefde veiligheid in de Dorpsstraat anderzijds.

Interventie

Uit onderzoek van Gedragsbureau ANDC en onderzoeks-/adviesbureau Dijksterhuis & van Baaren bleek onder andere dat de 'prestatie-app' Strava impact heeft op het gedrag van wielrenners. Een wielrenner die een bepaalde afstand in de snelste tijd rijdt, mag zich King of the Mountain (KOM) noemen. Om het gewenste gedrag bij de wielrenners te bewerkstelligen werd door ANDC een positieve gedragsveranderingscampagne ontworpen rondom dit KOM-principe. De insteek: niet verbieden, maar op een positieve en laagdrempelige manier wielrenners verleiden ietsjes om te rijden. Middels borden en uitingen op het wegdek worden wielrenners aangesproken in de voor hen herkenbare 'Strava'-taal.

Daarnaast zijn op het wegdek in de Dorpsstraat iconen van overstekende mensen aangebracht. Hiermee worden bij wielrenners die toch door de Dorpsstraat fietsen associaties getriggerd met het doel om de snelheid van wielrenners te verlagen.

Resultaten

Door middel van enquêtes heeft de gemeente Ouder-Amstel het effect van de interventie onderzocht. Daaruit bleek dat 70% van de wielrenners gebruik maakte van de alternatieve route waardoor er ruimte ontstond op de Dorpsstraat. De meeste wielrenners vonden het bovendien geen probleem om iets om te fietsen. Het potentiële risico van een succesvolle route-stimuleringsinterventie is dat het probleem zich verplaatst. Het lijkt belangrijk hier van tevoren rekening mee te houden en te verkennen wat de capaciteit van de alternatieve route is. Gedragsbureau ANDC ziet kansen voor wielrennersinterventies elders: hoe vaker de doelgroep een positieve ervaring heeft met de gefaciliteerde route in combinatie met het KOM-beeldmerk, hoe groter de kans dat dit op langere termijn leidt tot gedragsverandering en nieuw, automatisch gedrag.

Meer informatie

Doelgroep:
Wielrenners

Looptijd:
Permanent

Doel:
Wielrenners om centrale en drukke dorpsstraat leiden

Contact:
SamenOpHetFietspad

Afbeelding: Uitingen op de weg
Dorpsstraat in Ouderkerk aan de Amstel

GEDRAG - STUREN, SPREIDEN, VERLEIDEN

Het scheiden van wielrenners van andere recreanten

Interventie: de WielerRotte

Aanleiding en doel

De rivier de Rotte heeft een grote aantrekkingskracht op recreanten. Vooral op zomerse dagen loopt de Rottekade vol. Hierdoor is de druk op het gebied te groot. Vooral wielrenners gaan op drukke dagen niet goed samen met andere recreanten. Dit levert verkeersoneveilige situaties op en zijn er al vervelende ongelukken gebeurd tussen de twee groepen.

Het doel van deze interventie is het voorkomen van verkeersoneveilige situaties tussen wielrenners en andere recreanten op de Rottekade.

Interventie

De WielerRotte is een 12-kilometer lange wielrenroute over bestaande fietspaden. De wielrenner volgt daarbij de groene markeringen. Zo weet je welke kant je op kan en fiets je van de Molenlaan naar de A12 zonder hinderlijk te zijn voor mensen op de Rottekade. De route is niet speciaal vrijgemaakt voor wielrenners en gaat voornamelijk over bestaande fietspaden. Er wordt een alternatief geboden voor wielrenners en daarmee neemt naar verwachting de druk van de Rottekade af. Op de WielerRotte zijn namelijk minder andere recreanten dan op de Rottekade.

Resultaten

Voor zover bekend is er (nog) geen onderzoek gedaan naar de resultaten van deze interventie.

Meer informatie

Doelgroep:
Wielrenners op de Rottekade

Looptijd:
9 juli 2021 - heden

Doel:
Het scheiden van wielrenners van andere recreanten op de Rottekade

Contact:
Recreatieschap Rottemeren

Afbeelding: Groene markeringen op de WielerRotte
Rottekade, Rottemeren

GEDRAG - STUREN, SPREIDEN, VERLEIDEN

Omleiden van fietsers tijdens werkzaamheden

Interventie: Routebegeleiding met bebording

Aanleiding en doel

Bij het uitvoeren van wegwerkzaamheden worden vaak omleidingsroutes ingevoerd zodat automobilisten, maar juist ook fietsers en voetgangers, hun route veilig kunnen vervolgen. Aannemer Strukton Civiel liep er echter tegenaan dat fietsers en voetgangers deze omleidings-routes vaak negeren: in plaats van de gewenste omleidingsroute te volgen, liepen of fietsten zij dwars door het werkvak. Gevaarlijk, en daarom onwenselijk. Daarom gaf Strukton Civiel opdracht om onderzoek te doen naar het gedrag van voetgangers en fietsers, om zo tot effectieve maatregelen te komen om hen te stimuleren de wenselijke route te volgen.

Interventie

Door middel van literatuuronderzoek, interviews en observaties is eerst onderzocht welke factoren invloed hebben op het overtredingsgedrag. Uit dit onderzoek bleek o.a. dat een bord dat weerstand vermindert het sterkste effect had op zowel risicoperceptie als intentie. Daarom is een interventie ontworpen die vooral inspeelt op weerstand, bestaande uit twee tijdelijke verkeers-borden. Het weerstandbord bevatte de tekst 'We begrijpen dat het vervelend voor u is, maar i.v.m. veiligheid willen we u vragen om vandaag de omleiding te nemen. Excuses voor het ongemak en bedankt voor uw begrip!'. Dit is een bekende techniek: door het erkennen van weerstand, verminder je weerstand. Het weerstand-bord werd aangevuld met een sturingsbord ter verduidelijk van het gewenste gedrag.

Resultaten

Het onderzoek laat zien dat het inspelen op weerstand kansrijk kan zijn om fietsers over omleidingsroutes bij werkzaamheden te sturen. En hoewel er een mooi resultaat is bereikt, leken er in de praktijk nog een aantal verbeteringen mogelijk:

- Borden met een kortere tekst met dezelfde inhoud ook werken: dit is sneller te begrijpen voor fietsers.
- Hoewel de fietsers met behulp van de borden gestimuleerd werden om de omleidingsroute te fietsen, was het niet altijd duidelijk dat het niet was toegestaan om rechtdoor (door het werkvak) te fietsen: de fietsverkeerslichten voor rechtdoor waren namelijk nog in werking en sprongen dus ook op groen! Fietsers ontvingen dus geen eenduidige informatie, mogelijk heeft dat tot verwarring gezorgd bij de doelgroep.
- De omleidingsroute was niet erg aantrekkelijk voor fietsers. Om het gewenste gedrag te stimuleren is het belangrijk om juist ook aandacht te hebben voor de omleidingsroute zelf, en niet alleen het stimuleren ervan. Een aantrekkelijke omleidingsroute is bijvoorbeeld makkelijk te vinden en te herkennen, waardoor fietsers niet op zoek hoeven naar de juiste route. Daarbij is de waargenomen (subjectieve) tijdsbeleving belangrijk: de route moet snel voelen. Wat daarbij helpt is een rechtstreekse route, zonder scherpe bochten en waarin fietsers niet vaak hoeven te wachten voor verkeerslichten of kruisingen.

Figuur 6: Verkeersborden gedragsbeïnvloeding

Eenrichtingsweg (Nieuwe Bosscheweg) met fietsstroken in de Gemeente Tilburg

Meer informatie

Doelgroep:

Studenten van en naar de campus

Looptijd:

Een week

Doel:

Omleiden van fietsers tijdens werkzaamheden

Contact:

Wavy, www.wavy.nl

GEDRAG - STUREN, SPREIDEN, VERLEIDEN

Het controleren van spreiden van wielrenners.

Interventie: Invoeren van éénrichtingsverkeer op de Ronde Hoep.

Aanleiding en doel

Ouderkerk aan de Amstel is een klein dorp met een mooi buitengebied. De Ronde Hoep is een prachtig rondje van ruim 17 kilometer, waar op mooie dagen zulke grote aantallen wielrenners fietsen, dat het overweldigend is. Niet alleen levert dit ontevredenheid op bij bewoners, het veroorzaakt ook gevaarlijke situaties. Het doel van deze interventie is het voorkomen van gevaarlijke situaties op wielerroute de Ronde Hoep.

Interventie

Als oplossing voor dit probleem zijn er op de Ronde Hoep borden en markeringen aangebracht die fietsers aanmoedigen om het rondje rechtsom te rijden. Hierbij is net zoals bij de interventie 'Routebeveiliging met uitingen op de weg' gebruik gemaakt van het KOM-principe. Dit principe is afkomstig uit de de 'prestatie-app' Strava. Een wielrenner die een bepaalde afstand in de snelste tijd rijdt, mag zich King of the Mountain (KOM) noemen. Om het gewenste gedrag bij de wielrenners te bewerkstelligen werd door ANDC een positieve gedragsveranderingscampagne ontworpen rondom dit KOM-principe. Wielrenners worden dus niet verplicht, maar aangemoedigd om de veiligere route te fietsen.

Resultaten

Voor zover bekend is er geen onderzoek gedaan naar de resultaten van deze interventie.

Meer informatie

Doelgroep:
Wielrenners

Looptijd:
Permanent

Doel:
Wielrenners op een veiligere manier laten fietsen

Contact:
Gemeente Ouder-Amstel

Afbeelding: Uitingen op de weg
Dorpsstraat in Ouderkerk aan de Amstel

GEDRAG - STUREN, SPREIDEN, VERLEIDEN

Tijdslot paden voor mountainbikers

Interventie: Afsluiting paden in natuurgebied

Aanleiding en doel

In het Noordhollands Duinreservaat ligt zo'n honderdvijftig kilometer onverhard pad waar fietsers, maar met name mountainbikers, tot half elf gebruik van mogen maken. De paden lopen grotendeels door bosgebied. Omdat deze paden steeds intensiever gebruikt worden, treffen de PWN-boswachters helaas steeds vaker natuurschade aan, vooral bij zandpaden in het open duin. Als natuur-beheerder, die de wettelijke verplichting (Natuur-beschermingswet 2017) heeft om natuurschade te voorkomen, zijn er maatregelen genomen.

Het doel van deze interventie is het beschermen van het Noordhollands Duinreservaat tegen schade aangericht door mountainbikers.

Interventie

De afsluiting van een aantal paden en het aanbrengen van fysieke maatregelen vond begin september 2018 plaats. De informatie daarover is voor mountainbikers te vinden in een flyer en op de website van PWN. Ook zijn op een aantal plekken in het terrein infoborden geplaatst, waarop wordt uitgelegd waarom de maatregel is genomen. De eerste twee weken is gebruikt om te wennen. De boswachters wezen de bezoekers op de nieuwe situatie, maar schreven nog geen bekeuringen uit. Na twee weken werden overtredingen bestraft met een geldboete. PWN-boswachters hebben de bevoegdheid om bekeuringen uit te delen. Daarnaast plaatsen zijn op ruim vijftig locaties plaatsen hekjes geplaatst en boomstammen tegen het afsnijden van bochten en om te voorkomen dat er buiten de paden wordt gereden.

Het zijn relatief eenvoudige maatregelen om ervoor te zorgen dat de natuurschade in ons gebied zoveel mogelijk wordt beperkt. Daarnaast is humusrijke, betere grond aangebracht op de slechtste stukken van de onverharde wegen om ze beter berijdbaar te maken.

Resultaten

Voor zover bekend is er geen onderzoek gedaan naar de resultaten van deze interventie.

Meer informatie

Doelgroep:
Mountainbikers

Looptijd:
Permanent

Doel:
Voorkomen gebruik paden door fietsers

Contact:
PWN (www.pwn.nl/keuzevrijheid-het-noordhollands-duinreservaat)

Afbeelding: Paden Noord-Hollandse Duinreservaat
Noord-Hollandse Duinreservaat

DATA EN METINGEN

Inzicht verschaffen over drukte

Interventie: Druktemonitor Utrecht

Aanleiding en doel

De aanleiding voor dit pilotproject is het stimuleren van inwoners en bezoekers om er (in de coronacrisis) verantwoord op uit te gaan. Dat was in de coronacrisis extra belangrijk voor ondernemers in de recreatiesector en horeca die hard zijn getroffen. Door middel van de monitor wordt het bezoek verspreid, zodat dit ook in coronatijd verantwoord kan plaatsvinden. Het doel van deze interventie is het spreiden van drukte door middel van het monitoren ervan.

Interventie

De aanleiding voor dit pilotproject is het stimuleren van inwoners en bezoekers om er (in de coronacrisis) verantwoord op uit te gaan. Dat was in de coronacrisis extra belangrijk voor ondernemers in de recreatiesector en horeca die hard zijn getroffen. Door middel van de monitor wordt het bezoek verspreid, zodat dit ook in coronatijd verantwoord kan plaatsvinden. Het doel van deze interventie is het spreiden van drukte door middel van het monitoren ervan.

Resultaten

De provincie Utrecht heeft uitgebreid onderzoek gedaan. Een onderdeel van de resultaten van dit onderzoek vind je hiernaast.

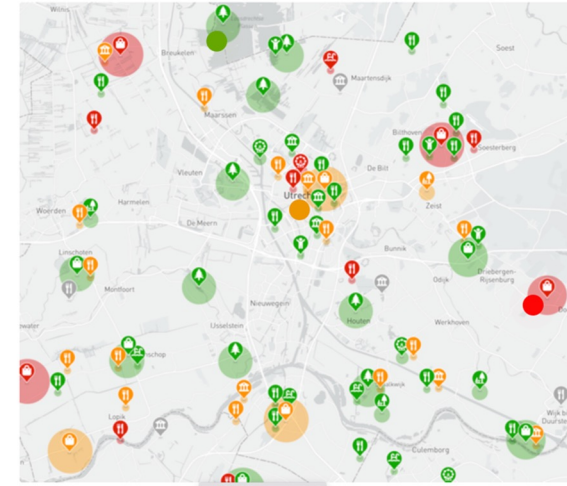
Meer informatie

Doelgroep:
Fietsers Provincie Utrecht

Looptijd:
Gedurende de coronacrisis

Doel:
Fietsers inzicht geven in drukte

Contact:
Routebureau Utrecht, www.druktemonitorutrecht.nl

BEZOEKERSONDERZOEK

BEOORDELING VAN DE MONITOR

7,3

MATE VAN INVLOED VAN DE SITE OP KEUZE VAN BESTEMMING

46% sterke invloed
27% matige invloed

GEMIDDELD DRUK (STATUS: ORANJE)

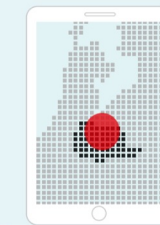
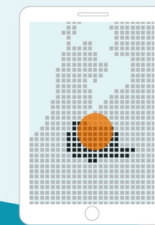
Bij oranje status zegt 89% de plannen aan te passen, waarvan 59% kiest voor een andere locatie en 30% voor een andere datum

DRUK (STATUS: ROOD)

Bij rode status zegt 95% de plannen aan te passen, waarvan 59% kiest voor een andere locatie en 36% voor een andere datum

TOEKOMSTIG GEBRUIK

95% zegt van plan te zijn de druktemonitor in de toekomst vaker te willen gebruiken: niet alleen als Covid-19 dan nog heerst (32%), maar ook als dat niet het geval meer is (63%).

DRUKTEMONITORUTRECHT.NL

VORMGEVING: BIURO 28

Afbeelding: Real-time overzicht drukte & Resultaten van de Druktemonitor Utrecht

COMMUNICATIE

Ontmoetingen tussen verschillende soorten fietsers faciliteren

Interventie: NTFU Pop-up fietscafé

Aanleiding en doel

De aanleiding voor het Pop-up fietscafé is dat verschillende soorten fietsers elkaar vaak niet goed begrijpen, maar wel gebruik maken van hetzelfde fietspad. Daardoor doen zich regelmatig situaties voor die voorkomen zouden kunnen worden door betere communicatie en wederzijds begrip. Het doel van deze interventie is het creëren van meer begrip en respect tussen verschillende soorten fietsers.

Interventie

Het Pop-up fietscafé is een initiatief van de Nederlandse Toer Fiets Unie (NTFU) voor de sportieve fietser. Het fietscafé is al in meerdere plekken in Nederland geprobeerd om verschillende soorten fietsers met elkaar in gesprek te laten gaan over hun fietsgedrag. De onderwerpen die aan bod kwamen waren bijvoorbeeld inhalen en veiligheid. Het doel van het fietscafé is contact leggen tussen de verschillende soorten fietsers en het faciliteren van meer wederzijds respect.

Resultate

Specifieke resultaten van het Pop-up fietscafé zijn niet bekend. Echter, volgens het NTFU bleek dat wielrenners, e-bikers, mountainbikers en stadsfietsers na het fietscafé met nieuwe inzichten op de fiets stapten.

Meer informatie

Doelgroep:

Verschillende soorten fietsers in Nederland

Looptijd:

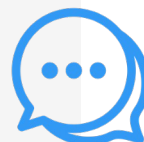
Voorjaar 2019 - heden

Doel:

Het creëren van wederzijds respect tussen verschillende soorten fietsers

Contact:

Wielersportbond NTFU (Nederlandse Toer Fiets Unie)

Tour de
Force

The logo consists of the words "Tour de Force" in a blue, brush-stroke font. The word "Tour" is on the top line, "de" is smaller and positioned to the right of "Tour", and "Force" is on the bottom line. A black gear with a white center is positioned between the "F" and "o" of "Force". To the left of "Tour", there are three horizontal brush strokes: a red one on top, a white one in the middle, and a blue one on the bottom, resembling a flag.